

ด้านศิลปะการแสดง การละเล่น งานรื่นเริงประจำปีของชาติพันธุ์ไทยมอญ

เครื่องดนตรีมอญ

วงปี่พาทย์มอญ เป็นวงดนตรีที่มาพร้อมกับชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากมอญได้แก่ ปี่มอญ ซ้องมอญ ตะโพนมอญ เปิงมางคอก และซ้องราว

วงปี่พาทย์มอญมี ๓ ขนาดเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ไม้แข็งของไทย ดังนี้

วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ มีลักษณะเดียวกันกับวงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า เพียงแต่วงนี้ได้เพิ่มระนาดทุ้มและซ้องมอญวงเล็กเข้ามา

วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ มีลักษณะเดียวกันกับวงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ แต่ได้เพิ่มระนาดเอกเหล็กและระนาดทุ้มเหล็กเข้ามา

วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า ประกอบด้วยระนาดเอก ปี่มอญ ซ้องมอญวงใหญ่ ตะโพนมอญ เปิงมางคอก และเครื่องกำกับจังหวะคือฉิ่งและฉาบ โหม่ง

วงปี่พาทย์มอญมีเครื่องดนตรีเทียบได้กับวงปี่พาทย์เครื่องห้าของไทยดังนี้

๑. ปี่มอญ รูปร่างคล้ายปี่ชวาแต่มีขนาดใหญ่กว่ามีลำโพงทำด้วยทองเหลืองเสียบไว้ตรงปลายเพื่ออุ้มเสียงให้นุ่มนวล

๒. ระนาดเอก รูปร่างเหมือนระนาดเอกของไทย

๓. ซ็องวง รูปร่างลักษณะของวงซ็องโค้งขึ้นทั้งสองข้าง ตัวร้านซ็องมักแกะสลักลวดลายปิดทองประดับกระจกสวยงาม ด้านซ้ายของคนตีมักแกะเป็นรูปกษัตริย์ชานาค เรียกว่า “หน้าพระ”

Music Instruments
เครื่องดนตรีไทย

ม็องมอญวงเล็ก

๔. ตะโพนมอญ มีรูปร่างลักษณะคล้ายตะโพนไทย แต่มีขนาดใหญ่กว่า

Music Instruments
เครื่องดนตรีไทย

ตะโพนมอญ

๕. เปิงมาง โดยปรกติ มีเทียบเสียงสูงต่ำ ๗ ลูก เทียบเสียงสูงต่ำเรียงลดหลั่นกันลงไป แล้วนำไปแขวนไว้กับคอกแล้วนำไปแขวนไว้กับคอก ให้เป็นวงล้อมตัวผู้ตี เรียกว่า “เปิงมางคอก”

Music Instruments
เครื่องดนตรีไทย

เปิงมางคอก

นอกจากนั้นก็เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง ๓ ใบ ที่มีเสียงสูงต่ำเป็น ๓ เสียง แขวนไว้กับกระจิงเรียกว่า “กระจิงโหม่ง” เครื่องดนตรีทั้งหมดนี้ ชาวมอญได้นำติดตัวมาด้วยแต่ครั้งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารครั้งกระโน้นและตกทอดมาถึงปัจจุบันนี้ เมื่อมาบรรเลงรวมกัน เรียกว่า “วงปี่พาทย์มอญ”

เพลงพื้นบ้านมอญ

เพลงเจ้าขาว

พ่อเพลง(หรือ)แม่เพลงร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยจำปี ขอเชิญแม่คุณทำบุญกฐินสามัคคี
ลูกคู่...ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอม (แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยจำปี ขอเชิญแม่คุณทำบุญกฐินสามัคคีเอ่ลาเจ้าเอ๋ย
ร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยมณฑา ลูกมาบอกบุญเชิญแม่คุณช่วยสร้างศาลา
ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยมณฑา ลูกมาบอกบุญเชิญแม่คุณช่วยสร้างศาลา
ร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยราชวดีบุญ แม่มากหลายลูกพายมาส่งถึงที่
ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยราชวดี บุญแม่มากหลายลูกพายมาส่งถึงที่เอ่ลาเจ้าเอ๋ย
ร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยอัญชัน เชิญสร้างกุศลครั้งนี้เพิ่มบารมีมหาทาน
ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอมดอกดอกเจ้าเอ๋ย อัญชันเชิญสร้างกุศลครั้งนี้เพิ่มบารมีมหาทานเอ่ลาเจ้าเอ๋ย
ร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยกัลปพฤกษ์ บุญกฐินนี้ยิ่งใหญ่ล่องลอยมาให้ท่านในยามดึก
ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอมดอกดอกเจ้าเอ๋ย ดอกเจ้าเอ๋ยกัลปพฤกษ์บุญกฐินนี้ยิ่งใหญ่ ล่องลอยมาให้ท่านในยามดึก เอ่ลาเจ้าเอ๋ย
ร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยรสสุคนธ์ ขอให้ท่านมั่งมีเป็นเศรษฐีเมืองนนท์
ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอมดอกดอกเจ้าเอ๋ย รสสุคนธ์ขอให้ท่านมั่งมีเป็นเศรษฐีเมืองนนท์เอ่ลาเจ้าเอ๋ย
ร้องนำ	เจ้าขาวราวละลอกหอม(แต่) ดอกดอกเจ้าเอ๋ยชัยพฤกษ์ ผลบุญที่ท่านสร้างขอให้ท่านมั่งคั่งสมดังใจนึก
ร้องรับ	เอ่ลาเจ้าเอ๋ย เจ้าขาวราวละลอกหอมดอกดอกเจ้าเอ๋ยชัยพฤกษ์ ผลบุญที่ท่านสร้างขอให้ท่านมั่งคั่งสมดังใจนึก

พ่อเพลงหรือแม่เพลงจะใช้ปฏิภาณผูกคำร้องเช่นนี้ตลอดเวลาที่ร้องส่วนเพลงที่ใช้ภาษามอญเป็นเนื้อเนื้อร้องนั้นจะเป็นเพลงมอญแท้ทั้งคำร้องและทำนอง นอกจากนั้นการไปบอกบุญเช่นนี้พ่อเพลงแม่เพลงยังใช้เพลงสำเนียงมอญอื่นๆมาร้องโดยใช้เนื้อร้องแบบไทยด้วยเช่นในทำนองเพลงราตรีประดับดาวสองชั้นเพลงมอญดูดาวเป็นต้นความหมายของเพลงเป็นไปในทำนองเดียวกันคือเชิญชวนทำบุญและอำนวยการให้แก่ผู้ร่วมบุญ

ในยามดึกของฤดูน้ำหลากที่ระดับน้ำเอ่อล้นตลิ่งและในบรรยากาศสงบเงียบของท้องน้ำเมื่อได้ยินเสียงเพลงที่ก้องท่องน้ำมาแต่ไกลชาวบ้านที่ได้สดับเสียงนี้จะกระวีกระวาดจัดเตรียมสิ่งของเงินทองเพื่อร่วม

ทำบุญอย่างศรัทธาและเคลิ้มไปกับเสียงกังวานของเพลงบอกบุญเช่นนี้นานเท่านานตั้งแต่เริ่มได้ยินเสียงร้อง
เชิญทำบุญจนกระทั่งเรือบอกบุญมารับบริจาคและค่อยๆ หายลับค้ำน้ำไปอย่างช้าๆท่ามกลางบรรยากาศอันสงบ
ในยามดึกและความปิติสุขของผู้ที่ได้ร่วมทำบุญบริจาคทานทั้งหลาย

เพลงกล่อมลูกมอญ

เนื้อเพลงภาษามอญ

เอ...เอ...เอ...ฮะบ๊อดมันเต็ดเลินอะเลโกนหญ่ายเลินฮะเลโกนปล่ายหมักหญ่ายเอย
หน้าละโกนหญ่ายอุเลิน เนะฮะกั่วโหม่แตะเกลิงแตะโก๊กเหนียงแหลมาดเกลิงเบ็งดับ
หน้าละโกนเต็ดซอ แหนะเปรี่ยหมิ่นเกิดบังฆอฮะหมัดจ้างเตียกกอหยาดไต่ดกะบัก
โหลอะโหนดตุ้น อะกอยดัจจิด้อดแะโก๊ะเหนียงฮะเจมเมียงฮ้อย
เกลิงบ๊อกมัน เอ...เอ...เอ...

คำแปล

หลับตานอนเสียลูกแม่นอนเสียลูกชายของแม่เอ๋ยถ้าลูกแม่ไม่หลับเดียวแมว
หง่าวมันมามันเรียกผู้ทรงศีลมาตีหัวถ้าลูกนอนต่ำเดียวแมชีจะเอาตะขอมา
เกี่ยวขาแล้วผูกกับสไปไปแขวนบนยอดไม้ห้อยหัวลงดินแล้วเรียกกระจอกมา
จิกลูกตา

เพลงเด็กเรียกลม (อำไพ มัชฌมาน)

ในช่วงฤดูที่ต้นไม้ออกผลเช่นมะม่วงกระท้อนเด็กๆมักจะออกไปเก็บผลไม้ที่หล่นจากต้นโดยเฉพาะ
เวลาที่ฝนตกลมพัดเด็กๆจะวิ่งไปเก็บผลไม้ในสวนพอไปถึงผลไม้อาจไม่หล่นหรือหล่นน้อยเพราะลมไม่พัดหรือ
พัดไม่แรงพอเด็กๆอยากได้ผลไม้จึงเรียกให้ลมพัดซึ่งเนื้อเพลงมีอยู่ว่า

อีถ่องเอยอีถ่องโกนบิห์อิติจิท้อะโต่กล็องพะเหมโร๋บนาปะลองเนงกอกญาบาเบอะวู้วู้วู้วู้ว...

คำแปล อีถ่องเอยอีถ่องลูกของเธออีไว้กลางถนนพม่าจะมาจับไปส่งลมมาให้สองลูกเออะอีถ่องเป็นผู้ที่มี
สามารถส่งลมมาให้ได้วู้ว...วู้ว...(เป็นเสียงเรียกลม)

หมายเหตุ ชนชาติมอญกับพม่าเป็นศัตรูกันมาตั้งแต่อดีตเนื่องจากพม่าตียึดเอาแผ่นดินมอญไปแม้
มอญได้สู้รบชิงเอาแผ่นดินกลับคืนมาได้ระยะหนึ่งแต่ก็ถูกพม่าตียึดเอาไปได้อีกจนในที่สุดมอญต้องเสียแผ่นดิน
ครั้งสุดท้ายเมื่อพ.ศ.๒๓๐๐ จนปัจจุบันพม่าก็ยังไม่คืนแผ่นดินมอญจะเรียกร้องสิทธิ์ก็ตามด้วยเหตุดังกล่าวความ
โหดร้ายของพม่าจึงฝังอยู่ในใจของชนชาติมอญมีรู้อยู่แม้แต่การเล่นของเด็กคำต่าหรือคำต่าหนิมักจะมีพม่า
เข้ามาเกี่ยวพันอยู่เสมอ

เพลงที่เด็กร้องเล่นกัน

ไม้อ้อยทำไมจึงงอฉันต้องงอเพราะนมมันเกาะ	ซูเอยซุมปะเกอะจ้อกอ้วเดิตป้อกคุณ
นกเอยทำไมจึงเกาะฉันมาเกาะก็เพราะคูปลา	ป้อกเอยป้อกมูปะเกอะตันอ้วเดิตโกญวอะ
ปลาเอยทำไมจึงโผล่ฉันมาโผล่ก็เพราะคน (โคบาล) ย่ากะเอยกะมูปะเกอะม้อกอ้วเดิตกะมายลู่	
คนเอยทำไมจึงย่ำฉันมาย่ำก็เพราะหิวข้าว	กะมายเอยกะมายมูปะเกอะลู่อ้วเดิตเจ้ญ้อะเป็ง
ข้าวเอยทำไมไม่สุกฉันไม่สุกเพราะพินเปียกเป็งเอยเป็งมูปะเหอะจินอ้วเดิตโอะห์เด็ก	
พินเอยทำไมจึงเปียกฉันต้องเปียกเพราะฝนมันตกโอะห์เอยโอะห์มูปะเกอะเด็กอ้วเดิตปรั้วกู่	
ฝนเอยทำไมจึงตกฉันต้องตกเพราะกบมันร้อง	ปรั้วเอยปรั้วมูปะเกอะกู่อ้วเดิตเจ้ญ้อะเป็ง

กบเอ๋ยทำไมจึงร้องฉันท้องร้องเพราะท้องหิวน้ำ เง้งเอ๋ยเเง้งมูปะเกอะโก้กัวเว็ดทังตาด
กบท้องกางน้ำขังครึ่งบ่อแม่เธอจะล่อ(ดื่ม) หมดหรือ...?

วิธีเล่น

เด็กสองคนหันหน้าเข้าใส่กันคนหนึ่งถามคนหนึ่งตอบพูดเวียนวนไม่รู้จบเด็กอาจจะผลัดกันถามผลัดกัน
ตอบก็ได้หรือพูดคนเดียวทั้งถามและตอบก็ได้เช่นกัน...

บทร้องประกอบการเล่นของเด็ก

เนื้อร้องเพลงที่๑

นกกาคาบหญ้ามาคนเดียวมองหาไม่ยักเจอสองคนมองหาเจอปั๊บเลย
คะด้ากำงญั้วญี่ยะมัวเราเซอญี่ยะบาเซอจุด

วิธีเล่น

เด็กอยู่กันเป็นกลุ่มคนหนึ่งแอบเอาหญ้าไปไว้บนหัวเพื่อนเพื่อนในกลุ่มร้องตามบทพร้อมปรบมือตาม
จังหวะเมื่อร้องจบแล้วยังไม่รู้ว่ายหญ้าอยู่บนหัวตนผู้นั้นจะต้องถูกปรับตามข้อตกลงหากผู้นั้นเป็นผู้แอบวางหญ้า
บนหัวเพื่อนคนอื่นต่อไป

เนื้อร้องเพลงที่๒

ใต้ข้อศอกน้อยน้อยห้อยอยู่ใต้จุกบานฉ่างบานฉ่าง สะโมตั้งตัวตะกั่วเจอมูห์ร่าญเซร่าญเซ...

วิธีเล่น

เด็กนั่งเป็นกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไปคนหนึ่งซ่อนสิ่งของไว้ในมือข้างใดข้างหนึ่งกำไว้ทั้งสองมือหม่นกำ
มือทั้งสองข้างประมาณ๔-๕รอบแล้วพูดคำทายตามบทหากเพื่อนทายไม่ถูกจะถูกปรับตามข้อตกลงหากทายถูก
คนต่อไปได้เล่น

การละเล่น

การเล่นสะบ้า ถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่ง ของชาวมอญที่จะเล่นกันในระหว่างเทศกาลสงกรานต์ ใน
สมัยเมื่อ ๕-๖๐ ปีก่อน การเล่นสะบ้าจะเป็นโอกาสเดียวที่หนุ่มสาวจะได้มาพบเห็นหน้ากัน ทั้งนี้เพราะชาว
มอญส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาตั้งแต่ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูหว่าน ดำ ไปจนถึงฤดูหนาวที่ต้นข้าวในนาโน้มรวงสีทองให้
เก็บเกี่ยวนั้น ทั้งชายหนุ่มและหญิงสาวต่างมีภารกิจมากมายจนกว่าฤดูการเก็บเกี่ยวจะเสร็จสิ้น จึงจะขึ้นจากนา
ได้ ซึ่งกว่างานในนาจะเสร็จก็เริ่มเข้าสู่ฤดูร้อนแล้ว ช่วงฤดูร้อนจึงเป็นช่วงเวลาของการหยุดพักผ่อน มีงาน
สนุกสนานโดยเฉพาะในเทศกาลสงกรานต์ให้ได้รื่นเริงกันถ้วนหน้า ดังนั้น ประเพณีการเล่นสะบ้าจึงเป็น
ประเพณีของหนุ่มสาว ที่จะได้มาพบหน้ากันอย่างแท้จริง

การเล่นสะบ้าจะเล่นกันในบ่อนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ใต้ถุนบ้านหรือไม้กัลลานกว้างหน้าบ้าน ซึ่ง
จะต้องมีการปรับพื้นที่ให้เรียบลื่นพอที่จะทอยหรือตีลูกสะบ้าได้ ใต้ถุนบ้านส่วนใหญ่เป็นพื้นดินอยู่แล้ว การ
ปรับก็ใช้วิธีเอาสามเกลอ มาทุบ เอาน้ำรด แล้วก็เอาขวดซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นขวดเหล้ามากลึงปรับพื้นที่เรียบ
บริเวณโดยรอบของบ่อน ๔x๕ เมตรนั้น จะกั้นด้วยแผ่นกระดาน จัดเก้าอี้ที่นั่ง ๒ แถว ตรงข้ามกัน สำหรับฝ่าย
ชายและฝ่ายหญิงอยู่กันคนละฟาก ตกแต่งบ่อนให้สวยงามด้วยทางมะพร้าวและพวงมะหวด หรือสุกแต่จะ
คิดประดิษฐ์ขึ้น

อุปกรณ์ในการเล่น คือ ลูกสะบ้ามีลักษณะกลมแบน ของฝ่ายชาย มักเป็นไม้กลึงให้กลมสวยงาม ส่วนสะบ้าของฝ่ายหญิงซึ่งลูกเล็กกว่ามักจะทำด้วยงาช้าง เขาควายเป็นหรือทองเหลืองซึ่งก็จะกลึงให้กลมสวยงามเช่นกัน

สำหรับผู้เล่นก็จะมีจำนวนประมาณ ๘-๙ คู่ สุดแต่ความกว้างของบ่อน ทั้งหนุ่มและสาวจะแต่งกายตามประเพณีสวยงามมาก แต่มีกฎอันเป็นข้อห้ามที่เคร่งครัดอยู่ ๒-๓ ประการ นั่นก็คือ หนุ่มสาวที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันจะไม่เล่นด้วยกันห้ามนำสุรารยาเมาเข้ามาดื่มในบ่อนอย่างเด็ดขาดและจะต้องแต่งกายตามประเพณีทั้งการลุกนั่งเดินเหินก็ต้องเรียบร้อยด้วย... ดังนั้นหนุ่มจากหมู่บ้านหนึ่งจะต้องข้ามไปเล่นสะบ้าที่อีกหมู่บ้านหนึ่ง ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนซึ่งเหตุผลที่แฝงอยู่ในเรื่องนี้ นอกเหนือจากกฎแห่งการขยายเผ่าพันธุ์ตามธรรมชาติแล้ว ยังเป็นการประสานมิตรไมตรีระหว่างชุมชนต่างๆต่อกันไว้ได้อย่างดีอีกด้วย เมื่อมีหนุ่มมาจองสะบ้า (ซึ่งการจองจะใช้วิธีเอาลูกสะบ้ามามอบไว้ให้แก่ฝ่ายหญิง) นั้น เท่ากับเป็นคำมั่นว่าคืนนี้พวกเขาจะมาเล่นสะบ้าที่บ้านนี้ ดังนั้น ฝ่ายสาวจะต้องถือว่าหนุ่มกลุ่มนั้นเป็นแขกที่มีสิทธิ์จะลงเล่นก่อน ทำเล่นของสะบ้าในแต่ละหมู่บ้านไม่เหมือนกันเสียทีเดียว แม้จะดูคล้ายคลึงกันก็ตาม ทั้งจำนวน ท่าที่เล่นก็ไม่เท่ากัน

วิธีการเล่นสะบ้า ฝ่ายชายและหญิงจะนั่งเรียงแถวกันคนละฟากตามจำนวนคู่ ฝ่ายที่อยู่หัวบ่อนจะเป็นฝ่ายตั้งลูกสะบ้า ส่วนฝ่ายที่อยู่ท้ายบ่อนจะเป็นผู้เล่น ถ้าฝ่ายที่เล่นสามารถทำถูกต้องตามกติกาหมดทุกท่า ถือว่าได้๑ เมือง แต่ถ้ามีบางท่าที่เล่นผิดไปก็จะอยู่ในดุลยพินิจของอีกฝ่ายหนึ่งว่าจะให้แก่ตัวหรือปรับเป็นเสีย ถ้าปรับเป็นเสียฝ่ายที่ถูกปรับก็จะกลับไปนั่งที่หัวบ่อน ทำหน้าที่ตั้งลูกสะบ้าต่อไป บางครั้งภายหลังจากที่ให้แก่ตัวแล้วก็ยังทำผิดซ้ำ อีกฝ่ายหนึ่งอาจทำโทษ เช่น ให้นำหรือร้องเพลง หรือทำท่าทางอะไรสักอย่าง ซึ่งเป็นการเพิ่มรสชาติความสนุกให้กับการเล่นสะบ้ามากยิ่งขึ้น

ท่าเล่นสะบ้า ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าแต่ละชุมชนจะมีจำนวนท่าเล่นไม่เท่ากัน และท่าที่เล่นบางท่าอาจจะเหมือนกันแต่บางท่าก็เพียงคล้ายคลึง หรือไม่ก็จะมีท่าที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเลยก็ได้ตัวอย่างเช่นที่อำเภอพระประแดงยกตัวอย่างเช่นที่อำเภอพระประแดง หมู่บ้านทรงคนองที่มีชื่อเสียงทั้งในเรื่องของสาวงาม ขบวนแห่ที่สวยงามโดดเด่นนั้น จะมีท่าเล่นเพียง ๙ ท่า ขณะที่หมู่บ้านเชียงใหม่มี ๑๐ ท่า หมู่บ้านตา ๑๒ ท่า หมู่บ้านดง ๑๕ ท่า หมู่บ้านเตือ ๑๗ ท่า เวชชะราว ๑๒ ท่า(เท่ากับหมู่บ้านตา)หมู่บ้านแซมมี ๑๕ ท่า(เท่ากับหมู่บ้านดง)เช่นนี้เป็นต้น

สำหรับชื่อและท่าเล่นที่นำมาลงไว้ในที่นี้ จะเป็นท่าเล่นของหมู่บ้านทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ท่าที่ ๑ ชินเติง

ผู้เล่นจะยืนอยู่ท้ายบ่อน เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า ก้าวไปข้างหน้า ๓ ก้าว แล้วเหวี่ยงลูกสะบ้าให้ลูกสะบ้าของฝ่ายตรงข้าม ที่เป็นคู่ของตน

ท่าที่ ๒ อีหะยู

ผู้เล่นจะยืนอยู่ประมาณครึ่งบ่อน เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า แล้วเหวี่ยงไปให้ลูกสะบ้าของฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคู่ของตน

ท่าที่ ๓ อีฮาเร็ด

ผู้เล่นจะยืนอยู่ท้ายบ่อน เอาลูกสะบ้าวางไว้ใต้ปลายเท้า ก้าวไปข้างหน้า ๓ ก้าว แล้วโยนสะบ้าให้ไปลูกสะบ้าของฝ่ายตรงข้าม ที่เป็นคู่ของตน

ท่าที่ ๔ สะเหน็ดบา

ให้เอาลูกสะบ้าวางไว้ที่ท้ายบ่อน เอาเท้าเตะไป ๒ ครั้งแล้วนั่งลง เอามือตีลูกสะบ้าให้ลูกสะบ้าคู่ของตน

ท่าที่ ๕ สะเหน็ดป้อย

ท่าเช่นเดียวกับท่าที่ ๔ ผิดกันตรงเอาเท้าเตะไป ๓ ครั้ง

ท่าที่ ๖ อีเป้

ให้ผู้เล่นยืนอยู่ท้ายบ่อน เอาลูกสะบ้าวางบนหลังเท้า แล้วโยนไปข้างหน้าแต่พอสมควร นั่งลงติดลูกสะบ้าต่อไปให้ลูกสะบ้าคู่ของตน

ท่าที่ ๗ อีโฆ

นั่งลงกับพื้นห่างจากอีกฝ่ายหนึ่งประมาณ ๓ เมตร แล้วใช้นิ้วชี้ตักลูกสะบ้าให้ลูกสะบ้าคู่ของตน

ท่าที่ ๘ อีบางโป๊ะ

ให้เอาลูกสะบ้าวางที่พื้นประมาณครึ่งบ่อน แล้วใช้นิ้วนางติดไปให้ลูกสะบ้าคู่ของตน

ท่าที่ ๙ อีเกน

เอาลูกสะบ้าวางที่พื้นให้ห่างจากสะบ้าคู่ของตนประมาณ ๑ เมตร แล้วจึงใช้นิ้วก้อยเกี่ยวกับนิ้วก้อยติดไปให้ลูกสะบ้าคู่ของตน

เมื่อเล่นจบตามกระบวนท่าที่กล่าวมาแล้ว ถือว่าได้ ๑ เมือง การเล่นสะบ้าบ่อนนั้น ช่วงเวลาของการปรับผิด เป็นช่วงเวลาที่สนุกสนานมาก เพราะฝ่ายที่ทำผิดจะต้องยอมปฏิบัติตามคำสั่งของอีกฝ่ายหนึ่งทุกอย่าง ซึ่งถ้าทำไม่ได้ก็จะมีการเจรจาต่อรองกันด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน ซึ่งจะเรียกเสียงเชียร์อย่างสนุกสนานจากผู้ชมอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นเมื่อทั้งสองฝ่ายต่างเล่นได้ฝ่ายละเมืองแล้ว ก็จะมีการฉลองด้วยการรำวงอย่างสวยงาม เป็นที่ชื่นอกชื่นใจของผู้ชมอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม การเล่นสะบ้าบ่อนมิได้มีเพียงสะบ้าบ่อนอย่างเดียว แต่ยังมีสะบ้าทอยด้วย ซึ่งสะบ้าทอยนี้มักจะเล่นกันในหมู่ผู้ชาย สำหรับที่พระประแดงมีเล่นแห่งเดียวคือที่วัดทรงธรรมวรวิหาร ทั้งนี้เพราะจะต้องใช้สถานที่ค่อนข้างกว้าง ลานวัดจึงดูจะเหมาะสมที่สุด

ส่วนประกอบของการเล่นสะบ้าทอย มีดังนี้

๑.สถานที่ จะต้องเป็นลานที่มีความกว้าง ๓-๕ เมตร ความยาวประมาณ ๓๐-๔๐ เมตร ซึ่งลานดังกล่าวนี้ พื้นดินจะต้องอัดให้เรียบแน่น พอเหมาะกับการที่จะโยนลูกสะบ้าให้ไกลลื่นไปได้ในระยะไกลตามแรงโยน โดยรอบสนามนี้ จะต้องปิดกั้นด้วยแผ่นกระดานที่มีความหนาประมาณ ๘ นิ้ว เพื่อกันลูกสะบ้าไม่ให้กระเด็นออกไปนอกเขต ความยาวของสนามหรือบ่อนนี้ จะถูกแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง คือ ระยะ ๒๐ เมตร (สำหรับผู้เล่นรุ่นเล็ก) ๒๔ เมตร (สำหรับผู้เล่นรุ่นกลาง) และ ๓๐ เมตร (สำหรับผู้เล่นรุ่นใหญ่)

๒.ลูกสะบ้า จะมีทั้งลูกสะบ้าตั้งและลูกสะบ้าทอย ลูกสะบ้าที่ใช้สำหรับตั้งจะใช้ไม้กลึงมีลักษณะกลมและแบน มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน ๒.๕ นิ้ว หนาไม่เกิน ๑.๕ เซนติเมตร และมีจำนวน ๑๐ ลูก

สำหรับลูกสะบ้าทอย จะต้องทำด้วยไม้เนื้อแข็งและแกร่ง จะได้ไม้หักหรือแตกง่ายเมื่อกระทบกับพื้น เมื่อถูกทอย สะบ้าทอยมีลักษณะเดียวกันกับ สะบ้าตั้ง แต่ด้านบนของลูกสะบ้าทอย จะต้องกลึงให้นูนขึ้นพองาม(เหมือนหลังเต่า) ส่วนตรงกลางต้องให้เป็นหลุมเล็กน้อยส่วนตรงกลางต้องให้เป็นหลุมเล็กน้อยเพื่อให้หัวแม่มือสามารถ กดกระชับเมื่อเวลาทอยลูกสะบ้าออกไป ลูกสะบ้าทอยนี้จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร หนาประมาณ ๒ เซนติเมตร และมีจำนวน ๖ ลูก

๓.การตั้งลูกสะบ้า จะใช้ลูกสะบ้าตั้งข้างละ ๕ ลูก และจะตั้งเรียงในลักษณะสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนหรือรูปปิกกาในระยะ ๓๐ เมตร ๓ ลูกแรกจะตั้งตรงกลางเรียงกัน ซึ่ง ๓ ลูกนี้จะเรียกว่าหัว ตัว ทางโดยตั้งห่าง

กันลูกละ ๓๐ เซนติเมตร ส่วนอีก ๒ ลูก ที่เหลือ จะต้องตั้งๆ ไปทางซ้ายและขวา ซึ่งมักจะเรียกว่า ปีกขวาและปีกซ้าย การตั้งลูกสะบ้าจะต้องตั้งพร้อมกันทั้งสองฝ่าย

๔.กติกาการแข่งขัน การแข่งขันสะบ้าทอยจะกำหนดไว้เป็น ๓ รุ่น หรือ ๓ ระยะ ผู้ใดที่มีความสามารถรุ่นใดก็จะเข้าแข่งขันในรุ่นนั้นๆ และใช้วิธีการนับคะแนน ในสมัยก่อนจะไม่มีกรรมการนับคะแนนแต่อย่างใดทั้งสิ้น จะทอยกันไปจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทอยลูกสะบ้าล้มหมดก่อนก็ถือว่าชนะสำหรับการให้คะแนนนั้น การทอยสะบ้าครั้งแรกจะมีฝ่ายละ ๖ ลูกก่อน โดยจะใช้มือซ้าย หรือมือขวาทอยก็ได้ตามถนัด เมื่อทอยลูกสะบ้าออกไปแล้ว หากโดนลูกสะบ้าที่ตั้งอยู่ในแนวกลาง ไม่ว่าจะป็น ลูกหัว ลูกตัว หรือลูกหาง ก็จะได้ลูกละ ๑ คะแนน แต่ถ้าลูกทางปีกซ้ายและขวา ก็จะได้ลูกละ ๒ คะแนน รวมแล้วเป็น ๗ คะแนน

การทอยครั้งแรกจะต้องทอยจนหมด ๖ ลูก เมื่อทอยครบแล้วก็ป็นหน้าที่ของฝ่ายตรงข้ามบ้าง แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทอยลูกสะบ้าที่ตั้งไว้ล้มหมดทั้ง ๕ ลูกก็ไม่ต้องทอยอีก แต่ถ้าทอยล้มยังไม่หมดแต่ลูกสะบ้าที่ใช้ทอยทั้ง ๖ ลูกนั้นหมดก่อน ก็ต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นฝ่ายทอยบ้าง ซึ่งถ้าฝ่ายหลังทอยลูกสะบ้าครั้งแรก ๖ ลูกหมดแล้ว ส่วนฝ่ายแรกยังล้มไม่หมดก็มีโอกาสทอยได้อีกหนึ่งครั้ง เมื่อจบชุดแรกคือต่างฝ่ายต่างทอย ๒ ครั้ง (๑๒ลูก) ก็จะมีการเปลี่ยนข้างเพื่อไม่ให้ เสียเปรียบแก่กัน

งานรื่นเริงประจำปี

งานประเพณีสงกรานต์ไทยรามัญ-มอญ ประกอบด้วย รื้อขบวนประเพณีแห่ปลา แห่จองโอะห์ต่าน แห่นาคมอญ แห่ธงตะขาบ และแห่ข้าวแช่ นอกจากนี้ยังมีการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านมอญ อาทิ การละเล่นผีกระด้าง การละเล่นสะบ้ามอญ และพิธีรดน้ำผู้สูงอายุ

